

tradicció local, dels temps en què Arbeca havia estat més important; també ZRocafort (GGC 378) i alguns numismàtics han parlat de monedes pre-romanes d'Arbeca; i el monedista Mateu i Llopis dona notícia d'una localitzable aquí, on es llegeix *A-R-Be-Ca* en lletres ibèriques (VII Congr. Ling. Rom. III, 86).

ETIM. Mantinc la que vaig publicar en *E. T. C.* I, 101 (id. en *DECat*, s. v. *bec*, n. 2, i *AlcM*): «*Arbeca* antiga vila fortificada prop del cim d'un tossalet punxegut, sembla venir d'un cèlt. **ARE-BECC-Ā*, deriv. del cèlt. *BECCON* 'bec': és a dir 'situat prop del bec o punta del turó'. Sobre el cèlt. *ARE-*, i l'especial valor geogràfic i cardinal que mostra en els NLL —'a l'Est de'—, veg. Kuno Meyer, *Sitzber. Berlin*, 1919, i els meus *Btr. z. Nfg.* VIII, 1973, 207. Celtisme com ho és *Verdú* VIRO-DUNUM, vila veïna d'aspecte semblant i una mica bessona d'*Arbeca*, o com els més llunyans *Briançó*, *Durban*, *Torelló*, *Boldú*, *Besalú*, *Pení*, *Lavern*, *Bedorc*, *Múnter*, *Talarn*, *Sellemana* etc.

Hi ha altres NLL que hom pot relacionar amb el cèlt. *BEKKO-* 'punta', de segur o amb versemblança; sobretot, el poblet, que hom escriu (a tort) *Vicfred*, a l'alta Segarra, te. St. Guim de la Plana; car porta *b-* a totes les mencions antigues: *Bechfret* 1162, *Becfret* 1179, *Bicfret* 1359, edificat vora un caire de serra. *Beca*, Cova i Font de, en te. de la Serra d'En Galceran (xxviii, 166.8); a Mallorca el *Bec* de Ferrutx (vol. I, 67.24); i la penya *Na Picarandau* (amb congèneres fora Mall.) (vol. I, 230); mossàrab *biq* «extremitas» en *RMa*. Un *Om-becco* epigràfic (Whatmough, *Dial. Anc. Gaul*, 879) sembla format com el nostre nom, però amb els prefixos cèltics *ambhi-* o *ana-*.

És insostenible la pensada que tingueren alguns d'identificar amb *Arbeca* un *Urbicua*, ciutat de l'Espanya anterior, esmentada per Livi, Stephanos Byzantius i algun Itinerari: impracticable tot enllaç fonètic i sense base en les indicacions geogràfiques; potser és un *Urbicua* d'Aguilar de Alfambra. Hi ha un arag. *Ibirque* a la Sierra de Guara, i un *Ibieca* mun. a mig camí d'Osca a Alquézara, que podria venir del *BECCO-* present (però amb *r-* ibèric?).

1 Un Domingo *Erbecha*, d'un *Llibre de Values* de CastPna., a. 1398, devia rebre el nom d'aquí, si bé amb el vocalisme adaptat al vacil·lant de *Erbés/Arbés*, poble veí de Morella.

ARBOÇ, l'

Vila important del Baix Penedès.

PRON. MOD. *l'arbós*, oït allí i a tots els pobles del voltant: sempre amb article i amb *ó* tancada (1922..., 1955 etc.).

DOC. ANT. *Arbucio* en l'Acte de Consagr. de l'església d'Olèrdola, a. 991 (*Liber Antiquitatum* de l'esgl. de Bna., iv, 277); id. 1061 i 1136 (Mas, N. H. B. *Bna.* XIII, 65); *Arbox* 1213 (Mas, o. c. XII, 205); «de *Arbucio* --- not. pu. *Arbucii*» 1233, *Cart.* St. Cugat III, 428; «in *Arbucio*» 1238 (id. id. 467); anàlogament 1254, 1266, 1287 (CCandi, *Mi. Hi. Cat.* II, 421, 326); «ville

de *Arbutis*» 1272 (Gallofrè, *Salamó*, p. 39); 1321 (*BABL* v, 13); «de Tarragona anaren a s'*Erbós*» Mun-taner, xxiii; «C' *Erbós*» 1359 (*CoDoACA* xxii, 27). Cf. G. Viaplana, *Notes Hist. de la Pquia. i Vila d'Arbós*, L'Arbós, 1927, 390 pp.

ETIM. Que no és més que el nom de l'arbust '*Arbutus Unedo*' de les cireres d'arboç és evident, i era superflu refutar l'opinió de Mz. Pi. (com fa *AlcM*, i jo ja a penes, en l'art. del *DECat*), que creia possible veure-hi un germà pre-romà de l'arag. *Arbués* del p. j. Jaca (abans també en la forma *Arbuás*), suposant terminació pre-romana -*össe* (*RFE* v, 233). Limitem-nos a meravellar-nos que la ignorància dels punts elementals de la fonètica i el lèxic catalans, afectés fins el millor dels estudiosos madrilenys de la filologia castellana i romànica.

Alguns homònims. Com que són noms d'origen evident i d'importància mediocre, bastarà enumerar-los. *Raval del Coll d'Arboç* te. Guardiola (Bages). Colle. amb -*ETUM*: un *Arbocet* a Amer, i un vt. de Vilanova d'Escornalbou. *L'Arboceda* vt. de cases escampades i vessant de serra, damunt de Calella i Pineda de la costa (*Can Carreres de l'A.*, *Can Valls de l'A.*). *L'Arboçar* vt. damunt Avinyonet Pen., pron. *l'arbusá* (1920) ja en un doc. del S. XII: *Arbozar* (*Cart. Poblet*, 171). Un altre a Mall., Sta. Ma. Camí (Masc. 17-D-12), -*sars* en el ma. Despuig. En el deriv. *Arbocer*, en alguns punts val. es dissimila la *r* en *l*: *L'albocer*, VJoiosa, ja any 1780 (xxx, lín. 11). Men. *S'argossam*, V. el vol. I, 256-257. *Puig Arboçós*, entre Labaells i la seva estació (CATorras, *Berguedà*, 83), encara que Torras ho dissimili en *Arbassós*.

De la variant val. *alborç*, en colle. *alborcet*, deu venir *Brusset*, nom d'un assolat, amb una bassa te. Morvedre (xxx, 24.13). I probablement el cogn. *Burset*, -*cet*, que trobo a St. F. de Guixòls, i *AlcM* a quatre pobles gironesos.

ARBOÇOLS més aviat que ARBUSSOLS, poble de Conflent a la r. del lldg. del Fenolledès.

PRON. MOD. *arbusóls* Fouché, *Phon. Rouss.* 140; id. 1961, a Illa etc.

DOC. ANT. «*Villam Arbuciolam*» a. 845, cit. en un text relatiu a Cuixà, anomenada entre Tarerac i un «Mont Estavell» que crec prop de Llec (Baluze, cviii, 10). *Arbussolas* 950 (Alart, *BSAgrPrOr.* x, 81), doc. p. p. *Marca Hi.* (però notem que aquest mateix doc. també posa *Planissolas* per a un indret del terme que ara en diuen *Planissols*); *Arbuzolos* 968 (Abadal, *Eixalada*, 198); *Erboccols* 1020 (*Marca*, ap. 192); in *Erboçols* 1011, «manso de *Erboccols*» 1233, «villare de *Arbozols*» 1267 (tots ells en l'*InvLC*, s. v.); «comba de *Arboscols*» 1212 (200, orig., *InvLC*); «a'N. P. *Arbussols*, tixedor de Perp. --- P. *Erbussols*» 1307 (*RLR* VIII, 48); «P. *Arbossols* test.» Perp., *RLR* xxxi, 62; *Erbussols* 1359 (*CoDoACA* XII, 123); «trasch los homes d'*Erbussols* de la reculleta de Vinsà» 1364 (*InvLC*); *Erbuçollis* 1385, *Arbussols* 1395 (Alart, *DocGeogrHist.* 17, 27). A penes hi afegeix res més Ponsich (*Top.* 96); fora de dades recents, i un testimoni d'*Arbocols*, l'any 1142, però cf. l'important estu-